

Warszawa, dnia 9 sierpnia 2021 r.

7.76/2021/PIP/PKu/ZG

**Szanowny Pan
Sebastian Kluczyński
Prokurator Okręgowy w Legnicy
ul. Grunwaldzka 8
59-220 Legnica**

Szanowny Panie Prokuratorze,

I. WPROWADZENIE

Helsińska Fundacja Praw Człowieka pragnie wyrazić zaniepokojenie w związku z doniesieniami medialnymi odnoszącymi się do śmierci mężczyzny w Lubinie, do której doszło w trakcie policyjnej interwencji w piątek, 6 sierpnia 2021 r.

II. STAN FAKTYCZNY

Jak wynika z zamieszczonych w mediach relacji, w piątek 6 sierpnia 2021 r. Policję wezwać miała matka 34-letniego (według innych źródeł – 32-letniego) mężczyzny, by został on zabrany do szpitala, gdzie zapewniono by mu pomoc. W trakcie trwającej około 30 minut interwencji policjanci mieli klęczeć na podkulonych nogach, plecach i szyi obezwładnionego, na początku krzyczącego, leżącego na ziemi mężczyzny¹. Na dostępnym w sieci nagraniu widać, że funkcjonariusze działali w ten sposób wobec zatrzymanego, także gdy nie stawiał on już oporu. W pewnym momencie, gdy mężczyzna był już nieprzytomny, funkcjonariusze zeszli z niego, a jeden z nich próbował go ocucić klepiąc go po twarzy. Na filmie nie widać, by policjanci

¹ M. Rybak, UJ, *Policja w Lubinie. Klęczą na Bartku we trzech. Widzieliśmy film z tragicznej w skutkach policyjnej interwencji w Lubinie*, Gazeta Wyborcza Wrocław, 7.08.2021 r. <https://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/7,35771,27426641,policjanci-klecza-na-nim-nawet-we-trzech-widzielimy-nowy-film.html> (dostęp: 9.08.2021 r.).

podejmowali próbę resuscytacji². Piotr Borys, dolnośląski poseł na Sejm IX kadencji poinformował, że zgodnie z informacjami przekazanymi przez dyrekcję szpitala, do którego przetransportowany został 34-latek, zgon nastąpił jeszcze przed przyjazdem do szpitala³.

W odpowiedzi na informacje zamieszczone w mediach, zespół prasowy Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu opublikował oświadczenie. Wynika z niego, że lubińscy policjanci wezwani zostali do agresywnego i pobudzonego mężczyzny rzucającego kamieniami w okna, a dzwoniąca na numer alarmowy matka mężczyzny poinformowała, że syn nadużywa narkotyków. W komunikacie wskazano, że w związku z „irracjonalnym zachowaniem” i podejrzeniem, że mężczyzna znajdował się pod wpływem narkotyków, na miejsce wezwane zostało pogotowie ratunkowe. Policja wskazuje, że ze względu na zachowanie mężczyzny, został on przewieziony na SOR w asyście funkcjonariuszy. Po dwóch godzinach od przewiezienia do szpitala, Komenda Powiatowa w Lubinie miała być poinformowana o śmierci 34-latka⁴.

W sprawie zdarzeń z Lubina prokuratura wszczęła śledztwo, którego celem ma być ustalenie, czy w toku interwencji doszło do przekroczenia uprawnień przez funkcjonariuszy i nieumyślnego spowodowania śmierci. W toku postępowania ma być również przeprowadzona sekcja zwłok, która zaplanowana jest na wtorek, 10 sierpnia 2021 r. Jak wynika z informacji przekazanych portalowi Onet Wrocław przez Prokurator Rejonową z Lubina Magdalenę Serafin, przesłuchano już funkcjonariuszy biorących udział w interwencji i ratowników, zabezpieczono monitoring i nagrania, zabezpieczono również dokumentację medyczną i dokonano oględzin⁵.

Z informacji opublikowanych przez Gazetę Wyborczą Wrocław wynika, że gdy matka mężczyzny zadzwoniła po zdarzeniu na Policję i została powiadomiona o śmierci syna, poinformowała funkcjonariuszy o przebiegu zdarzenia i o tym, że nagrała przebieg interwencji telefonem. Po niedługim czasie przyjechać miało do niej kilkoro funkcjonariuszy, w tym policjantka, która – w ocenie kobiety – mogła być jedną z uczestniczących w interwencji. Obecna

² Nagranie za: N. Szagdaj, *Lubin. Policja użyła siły, zatrzymany mężczyzna nie żyje. Jest nagranie z interwencji [FILM, ZDJĘCIA]*, Gazeta Wrocławska 8.08.2021 r., <https://gazetawroclawska.pl/lubin-policja-uzyla-sily-zatrzymany-mezczyzna-nie-zyje-jest-nagranie-z-interwencji-film-zdjecia/ar/c1-15745594> (dostęp: 9.08.2021 r.).

³ J. Urbańska-Jaworska, *Policja po śmierci zatrzymywanego mężczyzny w Lubinie: "Zmarł w szpitalu". Poseł: "To nie jest prawda"*, Gazeta Wyborcza Wrocław 7.08.2021 r., <https://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/7,35771,27425378,policja-po-smierci-zatrzymywanego-mezczyzny-w-lubinie-zmarl.html> (dostęp: 9.08.2021 r.).

⁴ Zespół Prasowy KWP we Wrocławiu, *Przebieg interwencji po zgłoszeniu o agresywnie zachowującym się mężczyźnie*, <https://dolnoslaska.policja.gov.pl/wr1/aktualnosci/biezace-inf/46031,Przebieg-interwencji-po-zgloszeniu-o-agresywnie-zachowujacym-sie-mezczyźnie.html> (dostęp: 9.08.2021 r.).

⁵ *Śmierć 34-latka w Lubinie. Prokuratura wszczęła śledztwo*, Onet Wrocław 9.08.2021r., <https://wiadomosci.onet.pl/wroclaw/lubin-prokuratura-wszczela-sledztwo-ws-dzialan-policji/deq1gmq> (dostęp: 9.08.2021 r.).

przy wizycie funkcjonariuszy osoba miała przekazać dziennikarzom, że funkcjonariusze zażądali oddania telefonu z nagraniem⁶.

III. STAN PRAWNY

Helsińska Fundacja Praw Człowieka jest organizacją pozarządową, której statutowym celem jest ochrona praw człowieka. Mając na uwadze, że śmierć osoby pozbawionej wolności (w tym osoby faktycznie pozbawionej wolności w trakcie policyjnej interwencji) może stanowić potencjalne naruszenie art. 2 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (dalej: *EKPC, Konwencja*), stanowiącego o prawie do życia, Fundacja pragnie poczynić kilka uwag w zakresie wynikających z tego prawa obowiązków państwa.

Zgodnie z art. 2 EKPC, prawo każdego człowieka do życia jest chronione i nikt nie może być umyślnie życia pozbawiony. Prawo to, podobnie jak wolność od tortur, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, stanowi jedno z najważniejszych praw gwarantowanych w Konwencji, nie może być derogowane, a wszelkie ograniczenia muszą być rozumiane jak najbardziej ściśle⁷.

Za L. Garlickim podkreślenia wymaga, że pozbawienie wolności przez funkcjonariuszy państwowych oznacza przejście przez nich odpowiedzialności za życie i integralność fizyczną danej osoby. Zakłada się bowiem, że – skoro już doszło do pozbawienia wolności – to osoba taka pozostaje pod pełną kontrolą państwa i nie może stwarzać zagrożeń, o jakich mówi art. 2 ust. 2 EKPC⁸. W przypadku śmierci osoby znajdującej się pod kontrolą państwa, Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: *ETPC, Trybunał*) przyjmuje domniemanie, że doszło do niej w wyniku działań funkcjonariuszy – ciężar przekonującego wykazania, że było inaczej, spoczywać będzie na państwie⁹. Obowiązek ten rozciąga się na przedstawienie spójnego i przekonującego ciągu wydarzeń oraz odpowiednich dowodów świadczących o prawdziwości przedstawionej przez funkcjonariuszy wersji wydarzeń¹⁰.

⁶ M. Rybak, *Policja w Lubinie robi dziwne rzeczy z nagraniem interwencji, po której zmarł 34-letni Bartek. I nie odpowiada na pytania*, Gazeta Wyborcza Wrocław 9.08.2021 r., <https://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/7,35771,27427528,dlaczego-nie-zyje-bartek-z-lubina-co-mu-zrobili-policjanci.html> (dostęp: 9.08.2021 r.).

⁷ Wyrok ETPC z dnia 27.09.1995 r. w sprawie *McCann i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, skarga nr 18984/91, §§ 146-147.

⁸ L. Garlicki (red.), *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Komentarz do artykułów 1-18*, Tom. 1, Warszawa 2010, s. 81.

⁹ Wyrok ETPC z dnia 27.06.2000 r. w sprawie *Salman przeciwko Turcji*, skarga nr 21986/93, § 100.

¹⁰ Wyrok ETPC z dnia 26.02.2008 r. w sprawie *Mansuroğlu przeciwko Turcji*, skarga nr 43443/98, § 80.

Z art. 2 EKPC wynika nie tylko ogólny materialny obowiązek ochrony życia ludzkiego i ściśle z nim powiązany zakaz pozbawiania życia, ale i proceduralny obowiązek przeprowadzenia efektywnego śledztwa w każdym przypadku, gdy zachodzi podejrzenie, że doszło do naruszenia obowiązku materialnego¹¹. Konwencja zobowiązuje państwo do wyjaśnienia każdego przypadku utraty życia, który w sposób oczywisty nie wynika z przyczyn naturalnych. Zakaz pozbawiania życia przez funkcjonariuszy państwowych byłby bowiem praktycznie nieefektywny, gdyby nie istniała procedura, w której możliwa byłaby ocena każdego przypadku użycia „śmiertelnej siły”¹².

Jak podkreśla ETPC „postępowanie karne musi zostać wszczęte i prowadzone z urzędu, gdy tylko władze powezmą wiadomość o przypadku pozbawienia życia”¹³. Samo postępowanie zaś musi mieć charakter efektywny, tzn. musi być prowadzone w sposób pozwalający zarówno na ustalenie przebiegu wypadków, jak i – ewentualne – oskarżenie i ukaranie osób odpowiedzialnych za bezprawne pozbawienie życia. Warto nadmienić, że w warunkach ponoszenia przez władze pełnej odpowiedzialności za życie i zdrowie człowieka (np. w wypadku pozbawienia wolności) nieadekwatność krajowego dochodzenia może doprowadzić do konkluzji, że doszło do naruszenia art. 2 w aspekcie materialnym¹⁴. Naruszeniem proceduralnego obowiązku rzetelnego śledztwa będą m.in. sytuacje, gdy prowadzący postępowanie będą osobami współpracującymi z osobami podejrzanymi¹⁵, zaniechanie przeprowadzenia czynności niezbędnych dla wyjaśnienia okoliczności sprawy¹⁶, jak również niewystarczająco krytyczna ocena wersji wydarzeń przedstawionej przez podejrzanym funkcjonariuszy¹⁷.

Śmierć człowieka nie będzie uznana za sprzeczną z tym artykułem wyłącznie w enumeratywnie wymienionych w art. 2 ust. 2 Konwencji sytuacjach, o ile wynika ona z bezwzględnie koniecznego użycia siły. „Bezwzględna konieczność” w tym zakresie oznacza w szczególności konieczność rygorystycznej oceny, czy takie użycie siły było ściśle proporcjonalne do zamierzonego celu (wymienionego w art. 2 ust. 2 EKPC – obronie przed bezprawną przemocą, zgodnego z prawem zatrzymania, zgodnych z prawem działań podjętych w celu tłumienia zamieszek lub powstania). Brać należy pod uwagę również całokształt

¹¹ Wyrok ETPC z dnia 30.03.2016 r. w sprawie *Armani da Silva przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, skarga nr 5878/08, § 229.

¹² Wyrok ETPC w sprawie *Armani da Silva...*, § 230.

¹³ Zob. wyrok ETPC z dnia 28.07.1998 r. w sprawie *Ergi przeciwko Turcji*, skarga nr 23818/94, z dnia 6.07.2005 r. w sprawie *Nachova i inni przeciwko Bułgarii*, skargi nr 43577/98 i 43579/98.

¹⁴ Wyrok ETPC z dnia 24 marca 2009 r. w sprawie *Mojsiejew przeciwko Polsce*, skarga nr 11818/02, § 65.

¹⁵ Wyrok ETPC z dnia 15.05.2007 r. w sprawie *Ramsahai i inni przeciwko Holandii*, skarga nr 52391/99, §§ 335-341.

¹⁶ Wyrok ETPC z dnia 4.04.2006 r. w sprawie *Sergey Shevchenko przeciwko Ukrainie*, skarga nr 32478/02, §§ 72-73, wyrok ETPC z dnia 20.05.1999 r. w sprawie *Oğur przeciwko Turcji*, skarga nr 21594/93, §§ 90-93.

¹⁷ Wyrok ETPC z dnia 8.04.2004 r. w sprawie *Özalp i inni przeciwko Turcji*, skarga nr 32457/96, § 45.

okoliczności towarzyszących danej sytuacji, w tym również możliwość kontrolowania sytuacji przez funkcjonariuszy czy przygotowania się do interwencji i zaplanowania jej przebiegu¹⁸. Ocena ta powinna zmierzać również do ustalenia, czy władze publiczne podjęły należyte starania w celu minimalizowania ryzyka dla życia osób, w sprawie których interweniowano¹⁹.

IV. WNIOSKI

Helsińska Fundacja Praw Człowieka pragnie podkreślić, że z art. 2 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka wynika zarówno obowiązek państwa powstrzymania się przed umyślnym i bezprawnym pozbawieniem życia, ale także rzetelnego i efektywnego wyjaśnienia każdego przypadku, w którym zachodzi przypuszczenie, że do śmierci dojdzie wskutek działania funkcjonariuszy. Mając na uwadze powyższe, w świetle doniesień medialnych śmierć 34-letniego mężczyzny podczas interwencji Policji w Lubinie musi zostać wyjaśniona w sposób odpowiadający proceduralnym wymogom wynikającym z art. 2 EKPC. Wątpliwości budzi przede wszystkim prawidłowość przeprowadzenia czynności zatrzymania przez policjantów, zwłaszcza od momentu, kiedy mężczyzna nie stawiał już oporu oraz potencjalne niepodjęcie akcji reanimacyjnej przez funkcjonariuszy.

Z tego względu Helsińska Fundacja Praw Człowieka zwraca się do Pana Prokuratora z uprzejmą prośbą o zbadanie przedmiotowej sprawy i poinformowanie Fundacji o poczynionych ustaleniach.

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka

Łeup Iyreny Steumler



Helsińska Fundacja Praw Człowieka
WICEPREZES ZARZĄDU
Piotr Kładoczny

¹⁸ Wyrok ETPC w sprawie *McCann i inni...*, §§ 149-150, wyrok ETPC z dnia 9.10.1997 r. w sprawie *Andronicou i Constantinou przeciwko Cyprowi*, skarga nr 25052/94, § 182.

¹⁹ Wyrok ETPC w sprawie *Bubbins przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, skarga nr 50196/99, § 141.